

1994-11-03

0581-206
2310-6312-93

dk

Thorgny Nilsson
Heljestad
610 24 VIKBOLANDET

Utökning och nya reservatsföreskrifter samt ny skötselplan för naturreservatet Majeldsberget, Norrköpings kommun

Ett förslag till utökning av och nya reservatsföreskrifter samt ny skötselplan för naturreservatet Majeldsberget har upprättats av Länsstyrelsen i samråd med Skogsvårdsstyrelsen.

Förslaget har remitterats till Statens naturvårdsverk, Norrköpings kommun, Thorgny Nilsson och Naturskyddsföreningen i Norrköping. Remissinstanserna tillstyrker förslaget. Länsstyrelsen har gjort smärre justeringar i plandelen efter remissbehandlingen.

Beslut

Med stöd av 7 § naturvårdslagen förordnar Länsstyrelsen det område som avgränsats på bifogad karta som naturreservat.

Med stöd av 8, 9 och 10 § naturvårdslagen meddelar Länsstyrelsen härmed nedanstående föreskrifter för ägare, nyttjanderättshavare och allmänheten, vilka innebär att dessa får tåla intrång inom reservatsområdet.

Med stöd av 9 § naturvårdsförordningen meddelar Länsstyrelsen föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bilagda skötselplan för Majeldsbergets naturreservat och utser naturvårdsförvaltare för reservatet. Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast om 10 år för att bedöma behovet av revidering.

Bakgrund och motivering

Majeldsberget fridlystes 31 december 1957 som naturminnesmärke enligt naturskyddslagen. Då den nya naturvårdslagen (1964:822) trädde i kraft i januari 1965 överfördes naturminnesmärken större än 1 ha till naturreservat. I samband med att en skötselplan tagits fram är det motiverat att precisera syftet med reservatet och att meddela reservatsföreskrifter enligt naturvårdslagen.

Uppgifter om naturreservatet

Benämning: Majeldsbergets naturreservat

Objektnummer: 0502003

Kommun: Norrköpings kommun

Socken: Kuddby

Kartblad: Ekonomiskt kartblad 086 77 (8G 7h)
Topografiskt kartblad 086 04 (8G Norrköping NO)

Fastighet: Västra Häljestad 6:1

Gräns: Innerkanten av den kraftiga punktstreckade linjen som är markerad på bilagd karta

Areal: 5,2 ha

Ägare: Thorgny Nilsson, Häljestad
610 24 Vikbolandet

Läge: 3 km Ö Tåby kyrka

Naturvårds-
förvaltare: Länsstyrelsen i Östergötland

Beskrivning:

Majeldsberget består av en urbergsknalle med en långsträckt läsidesmorän avsatt i lä av berget. Vegetationen är en förhållandevis artrik mosaik av gamla ekar, hassellundar, öppen betesmark och med en stäppartad torrängsflora på bergets krön. De gamla ekarna och den stora mängden död ved är viktiga för djurlivet. Förutsättningarna för vedlevande insekter är goda och för djurlivet är tillgången på föda och boträd viktig. På berget finns även lagskyddade rester av en fornborg.

Grund för beslutet:

Majeldsberget är en välutvecklad sk vikbolandsknalle bevuxen med gamla ekar och med en hävdgynnad flora. Området har såväl geologiska som floristiska och faunistiska värden.

Syftet med reservatet är att bevara områdets karaktär och att bevara och utveckla den hävdberoende floran och faunan genom ändamålsenlig skötsel.

Reservatsföreskrifter

A Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastigheten inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla

1. att bedriva täkt, gräva, schakta, spränga, borra, utfylla, plöja eller utföra annan mekanisk markbearbetning
2. att uppföra byggnad eller annan anläggning
3. att anlägga väg eller uppställningsplats för fordon
4. att anordna upplag
5. att anordna motor- eller skyttebana för övning eller tävling
6. att ändra floran eller faunans sammansättning genom införande av för området nya arter
7. att gräva upp eller plocka växter
8. att tillföra växtnäringsämnen eller jordförbättringsmedel
9. att använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
10. att tillföra kalk eller andra mineralämnen
11. att avverka annat än i enlighet med upprättad skötselplan
12. att framföra fordon med annat ändamål än för reservatets skötsel eller efter dispens från Länsstyrelsen

B Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen angående sakägares skyldighet att tåla intrång

---

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande åtgärder vidtas inom reservatet.

1. utmärkning av och upplysning om reservatet
2. anordnande av stängselgenomgångar
3. röjning och avverkning i enlighet med fastställd skötselplan
4. skötsel av betesmarker innefattande betesdrift, röjning, uppsättande och underhåll av stängsel i enlighet med fastställd skötselplan

C Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet

1. att köra eller parkera motordrivet fordon inom reservatet
2. att tälta eller ställa upp husvagn
3. att medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur
4. att gräva upp eller plocka växter
5. att på störande sätt utnyttja radio, bandspelare eller dylikt

Efter särskild ansökan kan undantag från vad som sagts under A och C meddelas av Länsstyrelsen t ex i samband med vetenskapliga undersökningar i reservatet.

D Bestämmelser enligt 9 § naturvårdsförordningen om vård och förvaltning

---

1. Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 031522) och enligt naturvårdsverkets anvisningar
2. Länsstyrelsen är naturvårdsförvaltare

I den slutgiltiga handläggningen av detta ärende har förutom undertecknade deltagit länsassessorn Jan Kaller, biträdande länsarkitekten Lars Fransson, biträdande länsantikvarie Carin Claréus och avdelningsdirektören Sverker Kärrsgård.

Hur man överklagar, se bilaga (formulär 114, miljö- och naturresursdepartementet).

Rolf Wirtén
Landshövding

Lars Gezelius
Byrådirektör

Delt

JK

LF

CC

SvK

Bilaga
beslutslista
skötselplan
formulär 114

akten (naturreservatsdossier)

Kopia till
Statens naturvårdsverk
Naturskyddsföreningen i Norrköping, c/o Ingegerd Elfström, Knallvägen 10,
616 00 ÅBY
Norrköpings kommun
rättsenheten
planenheten
kulturmiljöenheten

Majeldsbergets naturreservat

Norrköpings kommun, Östergötlands län

----- Reservatsgräns

Skala 1:10 000 Utdrag ur fastighetskarta blad 086 77

Tillhör Länsstyrelsens beslut 1994-11-03 Dnr 0581-206
2310-6312-93

086 76 RG 7g TABY

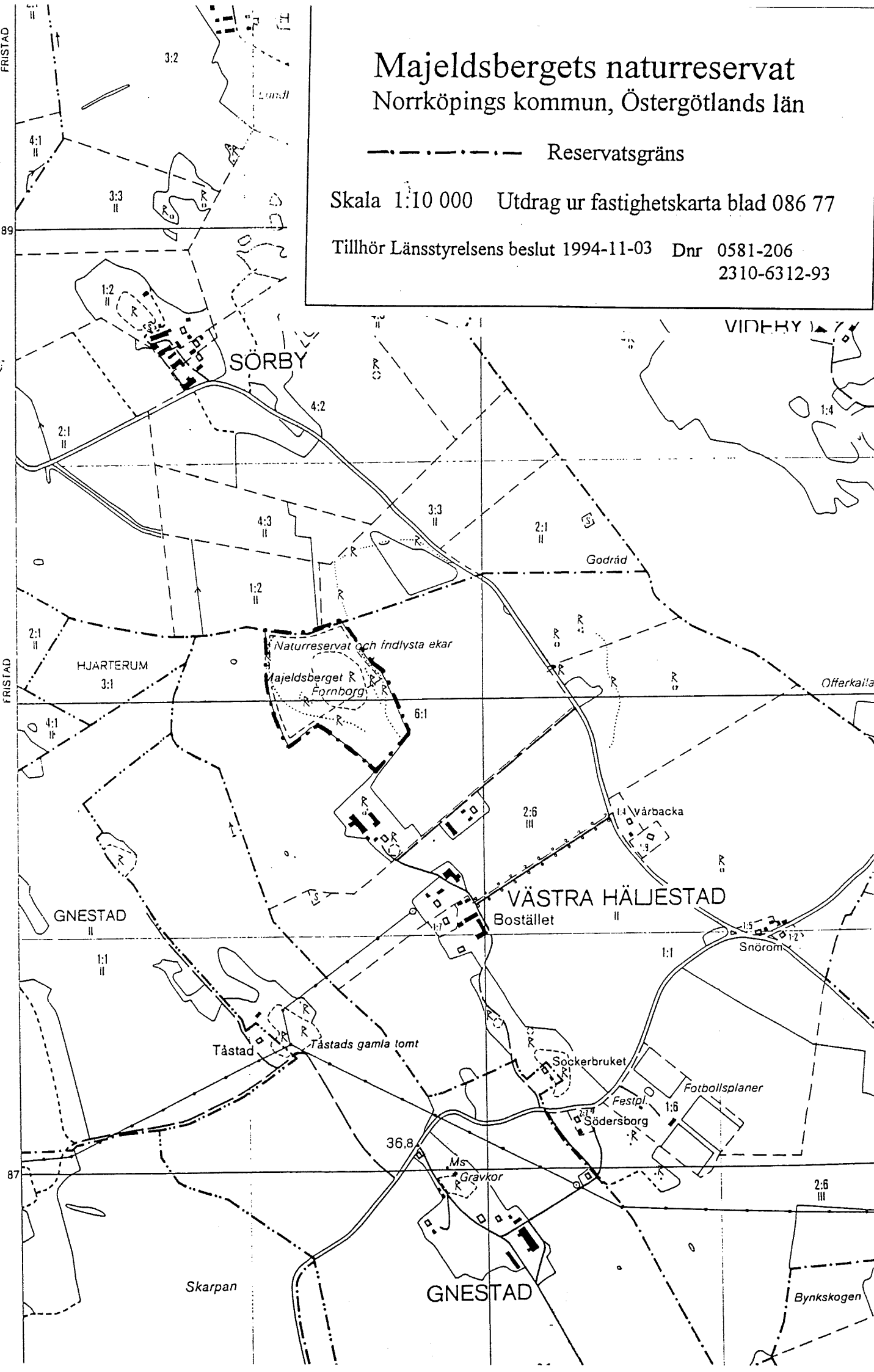
NORR
NGS KN

FRISTAD
TÅBY SN

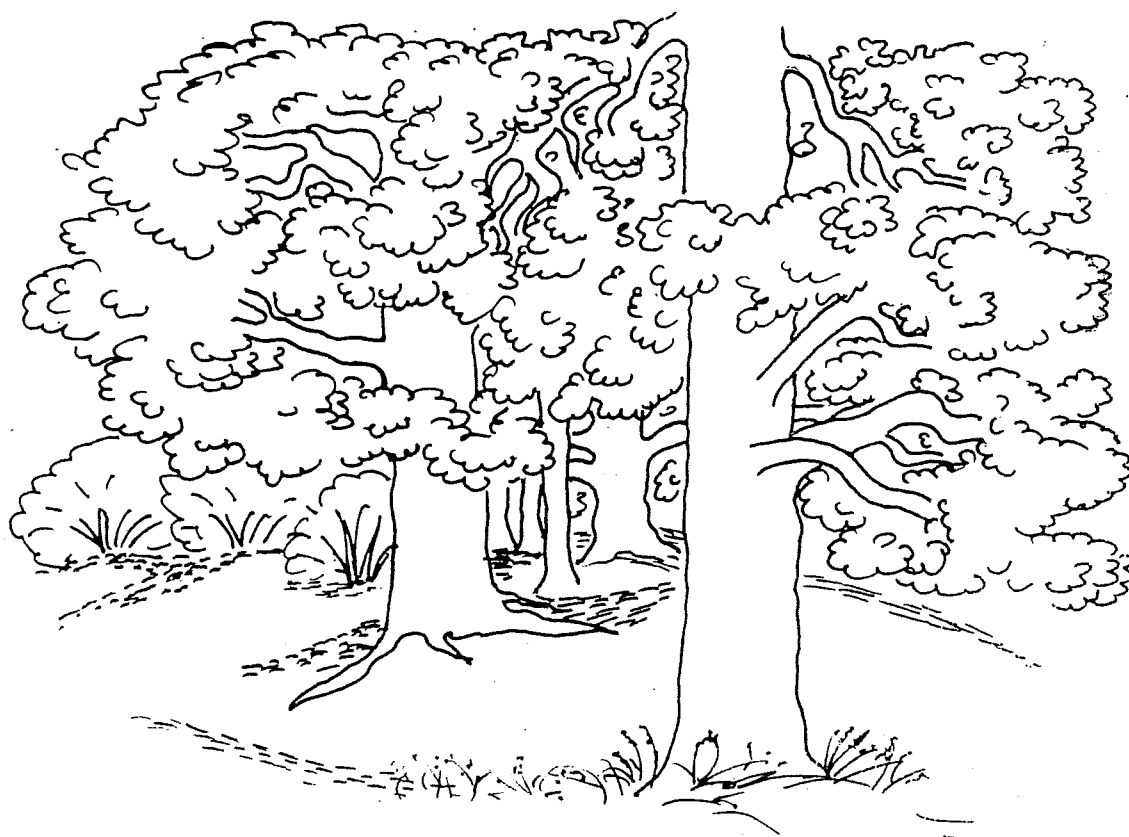
TÅBY SN

TÅBY SN

FRISTAD

Majeldsbergets naturreservat

Skötselplan
Upprättad 1993

Länsstyrelsen i Östergötlands län

SKÖTSELPLAN FÖR MAJELDSBERGETS NATURRESERVAT

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast om 10 år för att bedöma behovet av revidering.

Skötselplanen har upprättats 1993 av Länsstyrelsen i Östergötlands län i samråd med Skogsvårdsstyrelsen. Planförfattare har varit Anna-Karin Willner.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ALLMÄN BESKRIVNING

1. ADMINISTRATIVA DATA	4
2. GRUND FÖR BESLUT	5
2.1 Grund för beslut	5
2.2 Föreskrifter	5
3. ÖVERSIKTLIGA BESKRIVNINGAR AV BEFINTLIGA FÖHÅLLANDEN	
3.1 Naturförhållanden	5
3.2 Kulturhistoriska förhållanden	6
3.3 Markanvändning	7
3.4 Tillgänglighet	7
3.5 Slitage	7
3.6 Information	7
3.7 Litteratur	7

PLANDEL

1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK	
1.1 Övergripande mål	8
1.2 Generella riktlinjer	8
1.3 Detaljbehandling av skötselområden	8
2. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV	
2.1 Övergripande mål	9
2.2 Riktlinjer och åtgärder	9
2.2.1 Tillgänglighet	9
2.2.2 Anordningar för besökare	10
2.2.3 Renhållning	10
2.2.4 Information	10
2.2.5 Utmärkning av reservatets gräns.....	10
2.2.6 Tillsyn	10
3. UPPFÖLJNING	10
4. REVIDERING AV SKÖTSELPLAN	11
5. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN	
5.1 Ekonomisk redovisning	11
5.2 Finansiering av naturvårdsförvaltningen...	11

BILAGOR

1. Reservatsbeslut
2. Utdrag ur fastighetskarta
3. Utdrag ur topografisk karta
4. Indelning i skötselområden
5. Ekonomisk utredning
6. Blankett för notering av betestryck mm

ALLMÄN BESKRIVNING

1. ADMINISTRATIVA DATA

Benämning: Majeldsbergets naturreservat

Objektnummer: 0502003

Skyddsform: Naturreservat

Beslutsdatum: 1994-11-03

Kommun: Norrköping

Socken: Kuddby

Läge: 3 km Ö Tåby kyrka

Kartor: Topo. karta 086 4 (8G NO)
Eko. karta 086 77 (8G 7h)

Areal: 5,2 ha

Fastighet: Västra Häljestad 6:1

Ägare: Thorgny Nilsson, Häljestad,
610 24 Vikbolandet

Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen

2. GRUND FÖR BESLUT

2.1 Grund för beslut

Majeldsberget är en välutvecklad sk vikbolandsknalle bevuxen med gamla ekar och med en hävdgynnad flora. Området har såväl geologiska som floristiska och faunistiska värden.

Syftet med reservatet är att bevara områdets karaktär och att bevara och utveckla den hävdberoende floran och faunan genom ändamålsenlig skötsel.

2.2 Föreskrifter

Reservatsbeslutet återfinns i sin helhet i bilaga 1.

3. ÖVERSIKTLIGA BESKRIVNINGAR AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Geologi och topografi

Majeldsberget är en sk Vikbolandsknalle som höjer sig 30 m över omgivande flacka åkrar. För ca 7000 år sedan stack den upp som en holme i Littorinahavet som då täckte Vikbolandet.

Isräfflor visar att den sista inlandsisens rörelseriktning här var NV-SO. Detta syns också på den isälvsavlagring som avsatts SO om berget, dvs vid bergets läsida. Avlagringen består av sandig-moig morän med ett svallat ytskikt.

Vegetation

Hela Majeldsberget betas idag men under senare tid har betestrycket inte varit tillräckligt hårt och bergets övre delar håller långsamt på att slya igen.

På Majeldsbergets sluttningar växer en relativt gammal ekskog. Ett 50-tal av de äldsta ekarna är sedan tidigare fredade som naturminnen. Förutom ek förekommer här enstaka gran, tall, björk, fågelbär, ask och sälg. En hel del sly och ungträd trycker på underifrån. Det stora antalet välvuxna enar visar att berget förr varit mera öppet. Andra förekommande buskar är hassel, nypon, skogstry och krusbär. Under de gamla ekarna finns det gott om död ved i form av torrakor, lågor och döda grenar i trädkronor. På grund av det allt mer tätande krontaket är det florans våraspekt som är yppigast med en stor mängd liljekonvalj och gullvivor.

På SV- och NO-sluttningen står hasselknippena täta, ställvis så täta att grässvålen är helt uppluckrad.

Uppe på bergets krön finns öppnare torrängspartier på ett tunt jordlager. Området har varit mera solexponerat och haft en stäppartad torrängsflora. Idag breder unga askar ut sig allt mer och det låga betetrycket gör att tovig fjolårsgräs dominerar markvegetationen. Ännu kan man dock finna bl a tulkört, äkta johannesört, brudbröd, blodnäva, prästkrage, getrams och flentimotej. Vid en inventering 1977 hittades också säfferot.

På läsidesmoränen i SO är marken öppen och välbetad. Längst ner i sluttningen är marken gödselpåverkad och floran därmed artfattig. Högre upp i sluttningen har några täta snår av slån och nypon brett ut sig.

Väster, norr och öster om berget begränsas reservatet av en remsa relativt dåligt betad, gödselpåverkad öppen betesmark. Mot åkern i väster växer ett bestånd av unga aspar och i norr genomkorsas marken av ett surdrag.

Djurliv

De gamla ekarna och den stora mängden död ved ger goda förutsättningar för vedlevande insekter. Oxtungesvampen är en vedlevande svamp som har hittats i reservatet. Den angriper försvagade träd och orsakar röta i veden. Därigenom bidrar den till att skapa en lämplig livsmiljö för många insekter.

För fåglarna är den rika tillgången på föda och bohål viktig. Det finns gott om bohål och hack efter födosök i de äldre träden. Vid besök har bl a gröngöling och nötkråka observerats.

I sydvästsluttningen finns ett grävlinggryt och enligt den förre brukaren observerades hasselmus i det täta hässlet på NO-sluttningen för ca 20 år sedan.

3.2 Kulturhistoriska förhållanden

Trakterna runt Majeldsberget är gamla kulturmarker med gott om fornminnen. Uppe på Majeldsbergets krön låg det omkring 400-500 e Kr en fornborg som var ca 100 x 150 meter i omfång. Det måste ha varit ett idealiskt läge, lätt att hålla det flacka omlandet under uppsikt och lätt att försvara tack vare de branta stupen som omgärdar bergskrönet. Rester av fornborgen utgörs i dag av flera vallar ovanför branterna. Vallarna har en sammanlagd längd av 85 meter och de är 2-4 m breda och 0,2 meter höga. De består av 0,25 - 0,5 m stora stenar och de har sannolikt utgjort underlag till någon överbyggnad. Fornborgen finns beskriven i fornminnesregistret (nummer 107 i Kuddby socken). Precis sydväst om toppen finns också resterna av en gammal husgrundsterrass.

Runt bergets fot och på åkern nordost om berget löper långa stensträngar. De är delar av ett gammalt hägnadssystem vars huvudsakliga syfte var att hålla husdjuren borta från åker och äng under våren och sommaren fram till skörden.

Majeldsberget har länge använts som betesmark. På en karta från 1736 är berget benämnt som utmarksbete. Drygt 100 år senare visar häradskartan (1868-69) att berget är täckt av gles lövskog vilket kan indikera att Majeldsberget fortfarande används som utmarksbete.

3.3 Markanvändning

Hela det område som på kartan (bilaga 2) markerats som naturreservat är idag betesmark.

3.4 Tillgänglighet

Närmaste allmänna kommunikation är buss 441 från Norrköping som stannar vid Fristad. En allmän väg passerar ca 300 m väster om reservatet. Fram till området går en mindre traktorväg.

3.5 Slitage

Någon större risk att slitage ska påverka området negativt finns inte.

3.6 Information

En kortfattad beskrivning av Majeldsberget finns i skriften "Skyddad natur i Östergötland" som är utgiven av Länsstyrelsen i Östergötland. Resultat av inventeringar finns redovisade i "Stäppängar i Östergötland" och "Naturvårdsplan för Norrköpings kommun".

3.7 Litteratur

Gustafsson, L-Å 1979
Stäppängar i Östergötland
Länsstyrelsen i Östergötlands län

Länsstyrelsen 1983
Natur Kultur, miljöer i Östergötland
Länsstyrelsen i Östergötland

Norrköpings kommun 1990
Naturvårdsprogram
Norrköpings kommun

PLANDEL

1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK

1.1 Övergripande mål

Målsättningen är att reservatet ska skötas så att Majeldsbergets karaktär bevaras och den hävdberoende floran och faunan skyddas och utvecklas.

1.2 Generella riktlinjer

Hävd av betesmark

En viss minsta beläggning krävs för att betesmarken ska hållas i god hävd. Är betestrycket för lågt försvinner många betesberoende växter och djur. Betesmarken skall hävdas och denna ska regleras i ett naturvårdsanpassat betesavtal.

1.3 Detaljbehandling av skötselområden

En prioritering av de föreslagna åtgärderna har gjorts enligt en tregradig skala. Angelägenhetsgrad 1 betyder att åtgärden är mycket angelägen med hänsyn till reservatets syfte, därefter kommer grad 2. Indelning i skötselområden redovisas i bilaga 4.

Område 1

Areal: 2,1 ha

Beskrivning: Äldre ekskog som förr varit mera öppen men som idag håller på att slya igen. På bergets nordöstra och sydvästra sluttning finns täta hasselsnår, på många ställen så täta att grässvålen är helt upplöst och markvegetationen svagt utvecklad.

Målsättning: Betad ekhage med betesgynnad flora. Varierande hassellundar, delvis öppna delvis slutna.

Åtgärder: Naturvårdsanpassad beteshävd (ang. 1). Rökning av sly och enstaka yngre träd (ang. 1). Skötseln av området skall regleras i ett skötselavtal.

Område 2

Areal: 0,6 ha

Beskrivning: Bergets krön är igenvuxet med främst unga askar. Markvegetationen är dåligt betad och de hävdgynnade arterna håller på att slås ut.

Målsättning: Öppen betesmark med torrängsflora.

Åtgärder: Naturvårdsanpassad beteshävd (ang 1). Röjning av unga askar (ang 1). Skötseln av området skall regleras i ett skötselavtal.

Område 3

Areal: 2,5 ha

Beskrivning: Öppen betesmark.

Målsättning: Vålhävdad öppen betesmark med en hävdgynnad flora.

Åtgärder: Naturvårdsanpassad beteshävd (ang 1). Begränsa de täta slån- och nyponsnårens utbredning genom betestryck och röjningar (ang 1). Minska slån- och nyponsnåren (ang 2). Skötseln av området skall regleras i ett skötselavtal.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Syftet med reservatet är i första hand att bevara Majeldsbergets karaktär och skydda dess växt- och djurliv. Planeringen för friluftslivet bör inriktas på att informera besökarna om områdets natur- och kulturvärden.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Tillgänglighet

Från vägen mellan Fristad och Å kan man idag nå reservatet via en mindre traktorväg. Enda möjligheten att parkera är ute i vägrenen.

2.2.2 Anordningar för besökare

Vid traktorspåren avläggs en vandringsled och en parkeringsplats anordnas i anslutning till vägen. Vid reservatsgränsen ska en spång läggas över diket och en stätta byggas över staketet.

2.2.3 Renhållning

Några särskilda anordningar bedöms för närvarande inte vara nödvändiga.

2.2.4 Information

Området finns beskrivet i Länsstyrelsens skrift "Skyddad natur i Östergötland".

En informationstavla som beskriver områdets flora, fauna, geologi och historia ska tillverkas och sättas upp.

2.2.5 Utmärkning av reservatets gräns

Den gamla reservatsgränsen är markerad men i norr är gränsstolparna satta en bit in i reservatet. Reservatet utvidgas söderut (se bilaga 2 där nya reservatsgränsen är markerad). Utmärkning av den nya reservatsgränsen samt översyn av den gamla ska utföras av naturvårdsförvaltaren (enligt svensk standard SIS 031522).

2.2.6 Tillsyn

Någon särskild tillsynsman för reservatet finns inte. Tillsyn ska i görligaste mån ske i samband med tillsyn av närliggande reservat.

3. UPPFÖLJNING

Årsvisa noteringar

Årsvisa noteringar görs av djurhållaren. Dessa ska innefatta djurslag och antal betesdagar samt övriga skötselåtgärder (datum, tidsåtgång, kostnad mm).

Blanketten i bilaga 6 kan användas.

Inventeringar

Målsättningen med skötselåtgärderna på bergets krön är att återfå torrängsfloran. För att följa upp om skötselåtgärderna får ett önskat resultat bör en fast provyta läggas ut och inventeras vart femte år.

Gamla ekar hyser en rik insektsfauna. För att undersöka insektsfaunans sammansättning på Majeldsberget bör en inventering genomföras.

Lavfloran på de gamla ekarna bör också dokumenteras.

4. REVIDERING AV SKÖTSELPLAN

En översyn av skötselplanen bör göras senast om 10 år för att bedöma behovet av en eventuell revidering. Revideringen berör i första hand riktlinjer och åtgärder.

5. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

5.1 Ekonomisk utredning

Länsstyrelsen har i samråd med naturvårdsförvaltaren gjort en ekonomisk utredning daterad 1993-04-27 (bilaga 5).

Ekonomiskt stöd till betesdrift i reservatet utgår efter överenskommelse med djurhållaren. Stödet beräknas utifrån det betestryck djuren åstadkommer.

5.2 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Bekostas av djurhållare:

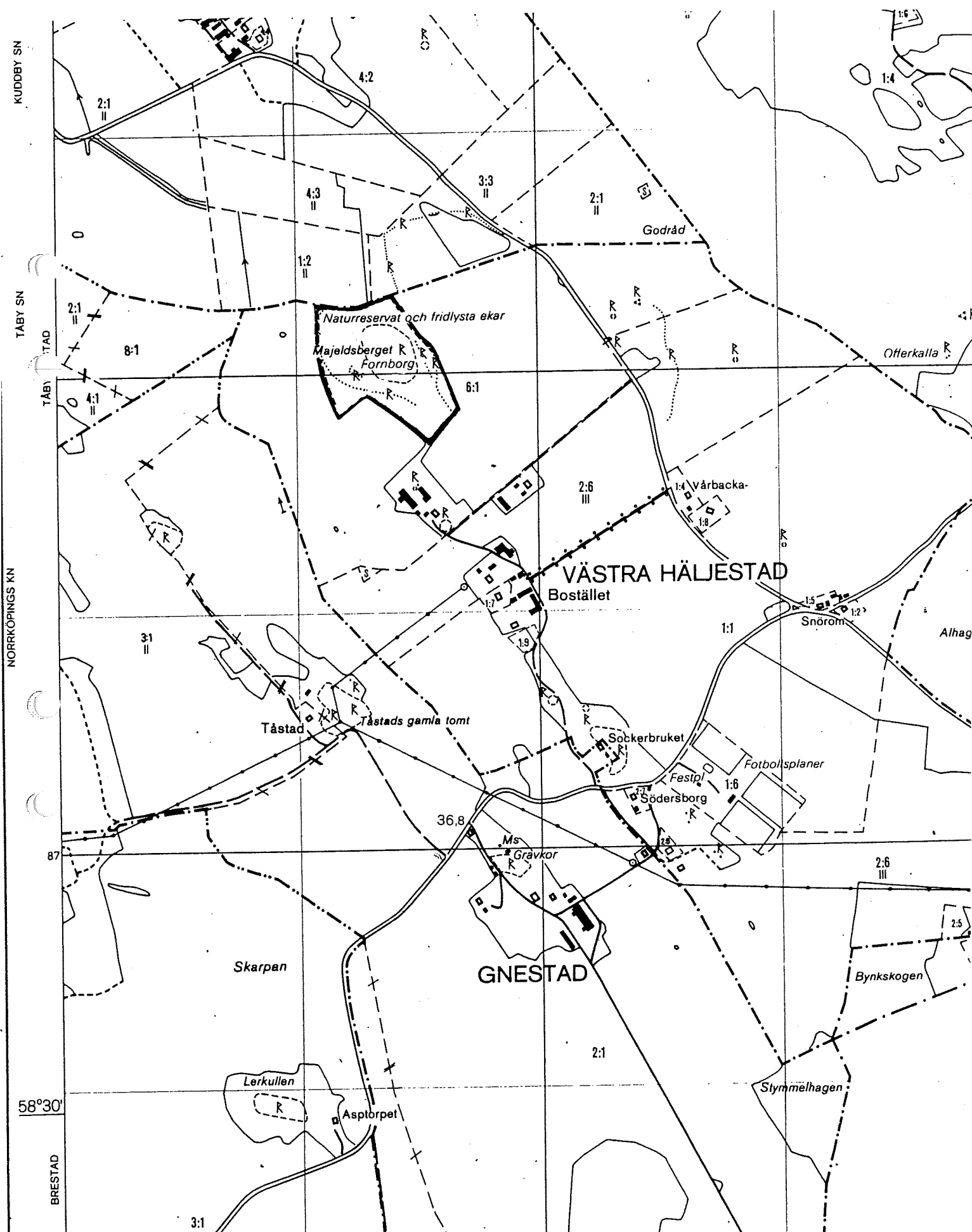
- * Kostnader i samband med normal skötsel av betesmarken.

Bekostas av staten:

- * Kostnader för de åtgärder som föreslås i planen
- * Material till nytt staket där det är behövligt
- * Stöd till betesdriften i området

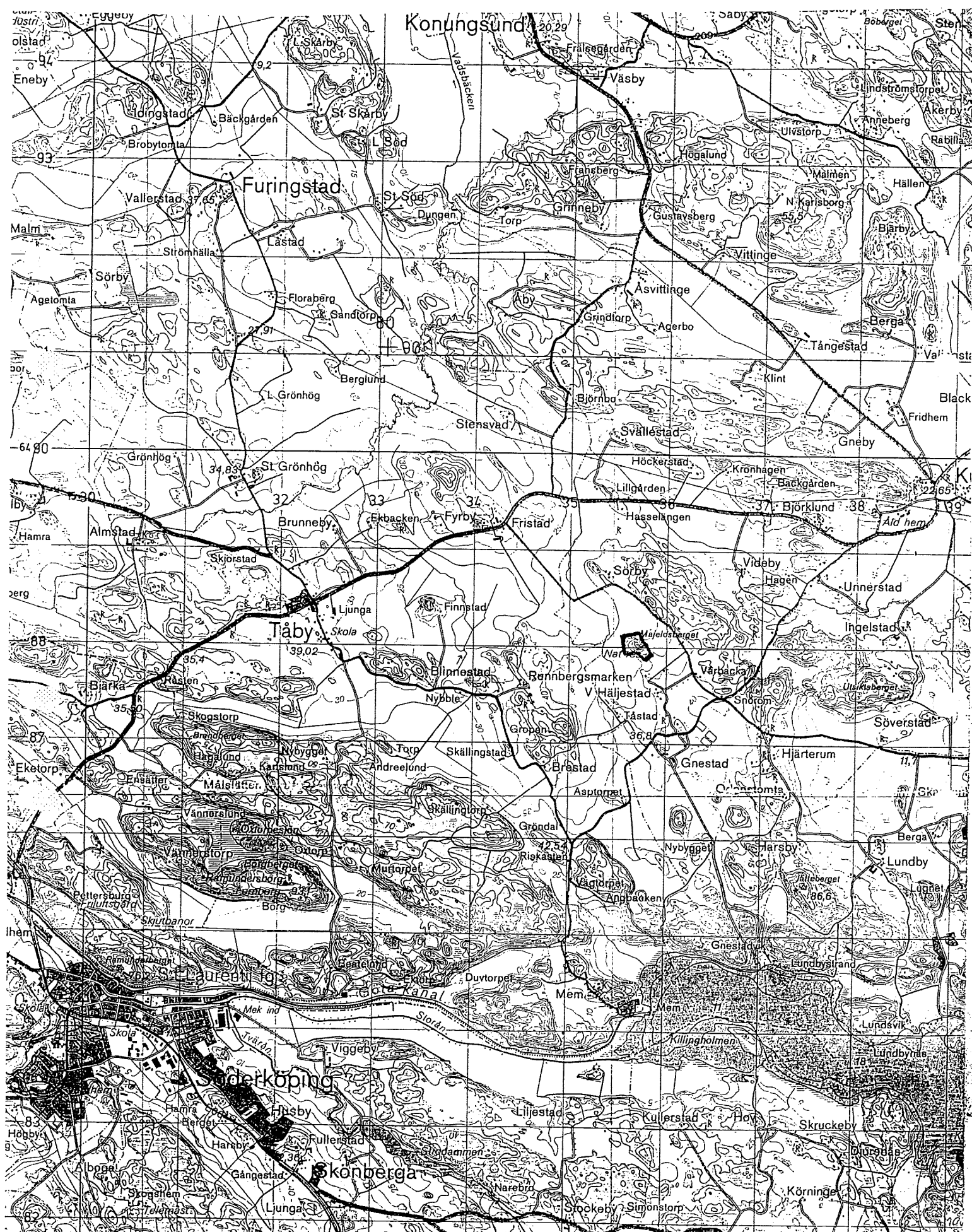
MAJELDSBERGETS NATURRESERVAT

Utdrag ur ekonomiskt kartblad 086 77

MAJELDSBERGETS NATURRESERVAT

Utdrag ur topografiskt kartblad 086 4

EKONOMISK UTREDNING

Daterad 1993-04-27

Engångskostnader

Stängselmaterial (1100 m, treradig taggtråd)	10 100 kr
Spång över diket + Stätta	1200 kr
Anläggning av parkeringsplats	5 500 kr
Informationsskylt	15 000 kr
Markering av reservatets gräns	2 500 kr
	-----
	34 200 kr

Årliga kostnader

Dagsverken för slyröjning mm 2 st a 1000 kr	2 000 kr
Betesavtal (1993-1995)	4 700 kr
	-----
	6 700 kr

Den ekonomiska kostnadsberäkningen grundar sig på 1993 års prisnivå.